

જોડ ૨૫૦૦

કન્ય શાળાઓમાં મનામ આપવા લાયક.

સતી સુમતિ કાપે કુમતિ.

પાન

હિતસીક્ષા.

રચનાર.

ભારતર ઉકચદ જેઠાભાઈ મહેતા.

જામનગર શાળા.

પ્રેસિંગ કર્તા.

ભારતર ખોમચદ લક્ષ્મીચંદ શાહ.

જામનગર શાળા.

અર્થ જાણી જના ભવે જન-રચનાર રાધિકાન ગાકળ

અમદાવાદ.

અ. રા. રત્નાકર પ્રિન્ટિંગ

નશુ નાઈ નવનચ દ મારકા

૧૮ વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
? બેપીરાઈટ સં.
૧૪૦૩

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

महाराष्ट्र विद्यापीठ संस्थान

अनुक्रमिक ९५०३ अर्थिक

संस्कृत - इतिहास

३ : ४

શ્રી સરસ્વતી નમઃ

કન્યાશાળામાં ઇનામ આપવા લાયક સુબોધક

સતી સુમતિ-કાપે કુમતિ

યાને

હિતશીક્ષા.

દોહરા.

પ્રિય બેનો શાણાં થઇ, વાંચો આ વૃત્તાંત;
સાર સાર મહુણ કરી, છાંડો દુષ્ટ કૃતાંત.

વહાલા વાચનાર—હિંદુસ્થાનમાં કાશી નામે સુશોભિત ઈંદ્ર પુરી સમાન અતિ રમણિય શહેરમાં સ્વર્ગ સમાન દેવ મંદિરો શોભી રહ્યાં છે. જેની પાસે નિર્ધન પાવન કરનારી ગંગા નામની ઉત્તમ નદી વહે છે. વળી તીર્થ યાત્રાનું મોટું ધાગ છે. આવા ઉત્તમ શહેરમાં પુરવે કોઇ ધર્મસેન નામનો ન્યાયવંત, વીનયવત, રાજનીતિમાં નિપુણ, પર ઉપકારી, પ્રજા હિતેચ્છુ એવા અનેક રાજ્યના સુશોભિત સદ્ગુણો રૂપી અલંકારોએ સચુકત રાજ્યરિક્ષિતું સુખ ભોગવતો, પ્રજાનું પાલણ કરતો ખેડાવાદ દિવસો સુખમાં નિરભમન કરે છે, આ મહારાજને

કામસેન નામનો પુત્ર છે. તે યુવાવસ્થાને પ્રાપ્ત થવાથી પોતાની જીવાનીમાં દિવાનો બની સ્વછંદે કોઈનો ભય ન રાખતાં ઉન્માદપણે વસ્તી અનાચારમાં પોતાના દિવસો ગુજારે છે.

હવે આજ શહેરમાં ગુણસાગર નામના શેઠની ધણીજ સુક્રામળા ને છદ્મની અપ્પરા તુલ્ય રતિકાન્તિસમ રૂપવાન સુમતિ નામની યુવ્વન પશુ શિયળવૃત્ત પાળનારી મહાન સતી સ્ત્રી છે.

એક દિવસે તે પોતાની સાહેલીઓ સધાને દેવમંદિરે ફરેને કરવા મઠ. ત્યાં બધી મળી રાસડા લેવા લાગી,

ગરબી.

સખી આજનો દિવસ રળીઆમણો જો;
હસી હસીને લીજીએ તાલીયો જો,—સખી ૧
હારે નાથ નિરજન દેવ ને જો,
નમી નમી વાદો જગપાળ ને જો.—સખી ૨
હારે બેતો ચિત્તે ધગે ઉમંગ જો.
પતિવૃત્તા ધરમ સુસંગ જો;— સખી ૩
પર પુરુષ સંગાથે ન બોલીએ જો,
કુળ મર્યાદા ન છોડીએ જો — સખી ૪
પતિ પોતાનો દેવ કરી માનીએ જો,
તેની આજ્ઞા હમેશા પાળીએ જો;—સખી ૫
ખરો સતી ધરમ એ જાણવો જો.
કહુ સાસ્ત્ર સાખે એ પાળવો જો,—સખી ૬
હારે પુજો પ્રભુ પરમાનંદે જો,

માઠ માઠ મરમો આનંદે જો;—સખી ૭

સુખ સંપત્તિ તમે પામશે જો,

દુઃખ દોહિલાં દૂર પામશે જો—સખી ૮

આવી રીતે મધુર સ્વરે રાસડો ગાય છે. તે અરસામાં સજ્જ-
કુમાર કામસેન પોતાના મીત્ર સહીત હાં આવી પહોંચ્યો. ને સુકામળ
કઠથી ગવાતા સુંદર ગરબાથી નેમજ સુમતિના સ્વરૂપથી મોહિત
જની, સ્થીર થઈ, સાંભળવા ઉભો રહ્યો એટલું જ નહીં પણ સુમતિ
ના રૂપ ગુણમાં કામાધપણે અનંગના આવેશમાં આવી, પોતાના અ-
તુરચક નામના મીત્ર પ્રત્યે બોલ્યો કે હે મીત્ર ! મારે જીવન, આ
રસીલી રમણીના અનંગ રંગના ગુન માં ગુદ્યા સીરાય નકાસુજ છે.

અરેરે ! એવી ઉત્તમ અલભેલી સુકામળ અગનાના આલીંગન
વીના મારો અવતાર અલેખે છે ! આહા ! શું એ સુંદરીનું ચિત્તા
કૃષ્ણચારસ્વરૂપ ! શું એની લાવણ્યતા ! શું ! એની શણગાર
ધારણ કરવાની આતુર્યતા ! શુ ! એની મનહર ગતી ! શુ ! એની
મદુલને મધુર વાણી ! શું' એમજ ગમનીની ચાલવાની છટા ખરે !
એના સર્વ ઉપકરણો ચીતને ચોરનારાંજ છે. હા ! હા ! દીપક,
અગ્ની, નક્ષત્ર, મગળ, સુર્ય, ને ચંદ્ર એ આ દુનીયામાં વિદ્યમાનછે;
જનાં મનેતો આ સ્ત્રી વીના સર્વ જગત અધકારમય બાસે છે. હું
મન મોહીનીના સુસ્વરથી ગવાતા ગાયનથી આનંદ પામી પ્રેમરૂપી
રનેહ ગાંઠ બાધવા તત્પર જની મયો છું. તો હે ! પરમ રનેહી મીત્ર
એ સુબોધનાના મેળાપનો સ્પર્શ કરાવી મારા જેથી રોગને શાત કરશે.

અતુરચક—હે ! શાણા ? ને સદ્ગુણી રાજકુમાર, આપને
પરમીના—સુખ થવું ચોખ્ખું નથી. આપનો પ્રભુનું પાલણું કરતાં કોઈ

કેમ છે. જતાં જાણી રીતનો અનાચાર કરવા તત્પર થાઓછો. એ
આપનો રાજ્યુત્તરે તેમજ ક્ષત્રી કુળને લાજન કરતાં છે.

દોહરો.

ચરણશની પ્રીતમાં, પરતર પાયામાં;

દ્રૌપદી પરદીલ દોડનાં, થયો કીચકનો કાલ

શાસ્ત્રમાં કશું છે કે—પુરૂષ પરદારાના સમનો રસીક થયો
નથી ત્યાંજ સુધી તેના પ્રત્યે લોકોની અમી દ્રષ્ટી રહે છે વળી ધર્મ
મહત્વ, સત્ય વીજસતી કીર્તી, પ્રતીષ્ઠાનુ પાત્ર, રાજના પ્રસાદનુ જીવન,
અને મોખાગ્યનો જુમી બની રહેછે. મટે જો જીવિતનને વલ્લભ ગણુતા
હોતો, પરાંગનાનો સગ દરવાની વાત સ્વપ્નામાં પણ લાવશો નહીં.

એક મુમ્મોચની સીતાના નીમીત્તજ રાવણના દશમસ્તકો જુમી
પર શાળાયાં હરી હરી! ત્રીકુટ શીખરપર આવેલી લક્ષ્મી જેની રાજ
ધાની હતી, કુંભકર્ણુ સમાન જેનો સહોદર હતો; દ્વિદ્રજીત જેનો જેનો
પુત્ર હતો; વળી જેની પાસે અદ્ભુત વિદ્યાઓ વિદ્યમાન હતી; તેવો
લોકેશ્વર પણ પરસ્ત્રીની આકાંક્ષા કરવાથી પ્રતાપ અને વૈભવ રહીત
બધ એ દશાને પાત્ર થયો. તો પછી તમો શુ હીસાબમાં છો!

હે રાજકુમાર! સ્વસ્ત્રી સ્વાધિન જતાં નીચ પુરૂષ હોય તેજ
પરદારા લંપટ થાય; જુઓ સરોવર નિર્મળ જળથી ભરેલું હોય જ્યાં
કમડો હોય તેજ કુંભોદકનું પાન કરે, તેમ તમો પણ સ્વસ્ત્રીથી મ-
શોવર છોડી કાગડાની પેઠે પરસ્ત્રી કુંભોદકનું પાન કરવા ખારો છો.
તે આપને ધટીત નથી.

કુ'હળીઓ.

પરતારીના નેહથી, નહી જડે દુઃખાન;
 નર નાખી નિદ્રાય છે, અતિ પામી અપમાન.
 અતિ પામી અપમાન, જન પણ છે કોષમમાં;
 પાપ નહી પકડાય, આય રંજનીમાં રમમાં.
 ઉત્તરંદ દુનિયા દુષ્ટ, હેન જશે તુજ હારી;
 શ્રાણી અલંત ખુવાર, ચાર દો જખ પરતારી.

કમસેન—અરે મીત્ર ! તમે ચતુર થઇ કેમ યુદ્ધ છો; આ અમુલ્ય સંસારમાં મનુષ્ય જન્મ, ઉત્તરંદ, રાજરિદિ વગેરે અનેક પ્રકારના વૈભવ પામવા અતી દુર્લભ છે આવા ઉત્તમ સંજોગો સદી કર્તાએ આપણને આપ્યા. છતાં આપણે આવી સુકોમળ મનહરથી, મૃગલોચની સાથે સુખ સીલાસ ન ભોગવીએ તો, પછી આ સંસારમાં જન્મ પામ્યા ન પામ્યા બરાબર મથાય, એમ બોલતાં બોલતાં સુમતીને અધ્યાનક ઉપાડી પોતાની ગાડીમાં બેસાડી એકદમ પોતાના એકાંકોવા મહેલમાં કોઇ ન જાણે તેમ ઉપાડી ગયો. તે ત્યાં જઇ સુમતી પ્રત્યે પોતાનો દુષ્ટ ધારણા પાર પાડવાના હેતુથી બેઠ્યો કે, હે મૃગનયની, રસીકરમણી, પ્રાણવલ્લભા પ્રાણેશ્વરી હવે તું આ રાજ્ય રીદિના અમુલ્ય સુખ મારી સાથે સ્નેહ કરી ભોગવ.

સુમતી—આવા વૃજ તુલ્ય રાજપુત્રના વચનથી વીંધાઇ ન જતાં દ્રઢતાપણે શીયળરૂપી ખડગની સહાયતાથી શુરવીરપણે બોલી કે ! હે ! રાજપુત્ર ! વીચાર ! વીચાર ! રૂપથી અંધ બની તારા ઉજ્જવળ હાથે કલંક લગાડવા કેમ તૈયાર થયો છે

મહાલીની,

હીન થઇ રૂપ માંહે, બામનીમાં બમાણો;

રાજકુંવર લપટાઇ, મુરખમાંહી ગણાણો.

ધીક ધીક કામસેન, નીચ નેણાળ"ધારી;

રાજધરમ છાડી, દુષ્ટ વાંચ્છા વધારી.

કામસેન—હે ! કુમલાંગી ! હું તો બધું તારા સુખ સારું
કહું છું. હતાં નાહક નકામો હઠ શા સાડ કરે છે. બોલ ! હવે તું
ક્યાં જવાની ! માટે મારૂં માની મારી સાથે સ્નેહ ગાંઠ બાંધી મન
જમતું સુખ ભોગવ.

સુમતિ—અરે ! રાજકુમાર તું શું ! મારું સતીત્વ છોડવા
ધારે છે ! કે શું ! પણ માદ રાખજે કે હે મુઠ ! પ્રાણાં તે પણ
મારું શીયળ ખંડન કરી સતીત્વપણું છોડનાર નથી. કહી સુર્ય પશ્ચો-
મમાં હજે તો પણ શું થયું ! સમુદ્ર મયાદા લોપે તો પણ શું !
હું ! તારી સાથે સ્નેહ બાંધીશ ના ! ના ! તે વાત સ્વપ્નમાં પણ
તું સમજશમાં અરે રે ! દુરાચારી, દુષ્ટ તું રાજકુળમાં કેમ ઉ-
ત્પન્ન થયો ! પર્યટ રૂપે થયો હોત તો મહેલની બીનોના ચણતર ના
ઉપયોગમાં તો આવત ! માટે હે ! નીચ બુદ્ધિના મુઠ જરા વીચાર
કરી બોલ. તારા વચનો તારા પીત્તની અમડ શૌભાગ્ય કીર્તિને પાપ-
માલ કરી કલકોત કરે છે. માટે સમજાં સમજ ! ને હવે રાજબની
ગેઠે જુઠનો બધ થા તો સાર.

કામસેન—હે ! ગજગમની હવે તને વધારે શું કહું હું
સમજુ છું. કે તું તારો દુરાગ્રહ આવી રીતે છોડ એમ જણાવ નથી.
જરા સુધી આવી રીતે હઠ પકડી રાખી મારે વાળે નહીં આ બાં

સુધી તને કોઈ પણ જાતનું સુખમલસું નહીં પણ ઉલટી દીવસી દીવસે વધારે દુઃખની બોગવતારી થઈશ. એમ બોલી પોને પુરતો જાતેખસ્ત કરી મહેલની આસપાસ ચોકી પહેરે રાખી પોતાના વીંદાસ જીવનમાં ગયો.

સુમતિ—રાજકુમાર ગયા પછી મનમાં ચીતવે છે કે દુષ્ટ કામસેનના પંજમાથી કોઈ પણ પ્રકારે છુટી થકાય તેવું નથી. તેમ તેને એકાંતમાં ધણેએ સમજાવ્યો પણ તે સમજ્યો નહીં. માટે હવે સ્ત્રી ચરીત્રનો આતુર્યતાએ કરી. તેની કુમતીને કાપી સદ્ગુણોમાં પ્રવૃત્તાવી આભવપરભવમાં તે સુખ પામે તેવું કરતોજ મારી વિધાને ચતુર્યતા સદ્ગ ગણાય એમ ચીંતવતી મન સાથે ઘોડા ધડતી પોતાના મહેલમાં આમ તેમ ફર્યા કરે છે. ફરતાં ફરતાં જોખની ખારીએ ઉભી નીચે જોયું તો એક વૃદ્ધ પહેરે ગીરને પોતાના મહેલની આસ પાસ ચોકી કરતા જોયો. પેહરે ગીરે પણ સુમતિને જોઈ. તેથી એકદમ સાવચેતીમાં આવી બોલ્યો કે કશું બે ! બાઈ સાહેબ ! મધ્ય નીશાકે વખત આપ ખારીએ ખડે હો ! ક્યા ! ફરમાસ હે ! સો બોલહો ! આવાં વૃદ્ધ સિપાઈના નમતા બરેલાં વચનો સાંભળી શાત પણે ધીરજ રાખી બોલી કે મેં જે હુકમ છુમકું ફરમાડગી વો તુમ કરેગા કે નહીં !

પેહરેગીર—કયું નહીં કરેગા ! હમતો આપ કે ગુલામ હે અબી ફરમાઓ તો અમી કરેદેવે ! ઉસમે ક્યા હે ! માટે બાઈ સાહેબ ક્યા ફરમાસ હે ?

સુમતી—આ સાંભળી પોતાના પતિ ઉપર કાગળ લખી તેને ખારીએથી ફેંક્યો. તે સાથે પોતાનો નવસરો હીરા માણેકથી

જાહેરો હાર ફેંટા કહ્યું કે એ શ્રીમાં !, એ કમળ કુલુસામર શેઠું આ
પી આવે. ને એ હાર તુમકું મેં કન્યામ મેં દેતી હું ! મીયાભાઈ તો
હાર જોઈ અજાણની ગયા.

આહાહા ! પૈસો શું નથી કરી શકતો. ખરે ! જર ચાયસો કર
એ વાક્ય ખરેખર છે.

મીયાભાઈ ખડખડ હસતાં હસતા બોલ્યા કે ખમા ! ખમા !
આપના દાસપેં બહોત અચ્છી નીલા કીની. એમ બોલી ઉમંગમાં
ઉમંગમાં કાગળ લખ તેના પતિને આપી આવ્યો.

હવે કાગળ લખ ગુલુસામર શેઠ વાંચે છે તો તેમા લખેલું છે
કે ! પ્રાણપ્રિય, શિસ્ત્ર, માયાના મુગટ, મારા બહાલા પ્રાણનાથની
સેવામા વિનંતિ સાથ લખવાનું કે હું આપથી જુદી પડી ત્યારથી
કેક તરીકે જમરાજ તુલ્ય કામસેન રાજપુતના હાથ નીચે ફસાઈ જ
વાથી. આપના વિગોગરૂપી દુખે કરી બહુજ દુખ પામું છું. છતાં
મારો સ્ત્રી ધર્મ હજી સુધી ચુકી નથી. માટે હે પ્રાણેશ ! આપના
અરજી કમળની દાસીને તે દુ.ખમાંથી મુક્ત કરવા આપણા ઘર આ-
ગળથી તે મારા મહેલના સાતમાં માળ સુધી કોઈ ન જાણે તેમ ત-
રતમા સુરંગ ખોદાવી આપવા કૃપા કરશે. જોથી હું જમરાજરૂપી
રાજપુતને સદે પદેશરૂપી શીક્ષાના શસ્ત્રવડે તેની કુમતીને કાપી મારા
માથે આવેલ કલક દુર કરી આપની સેવા જનવવા હાજર થાઉં એજ

લીંઝ અરજીકમળની દાસી સુમતિના

સાષ્ટમ દંડવત પ્રણામ કયુલ કરશે ૧૭૪.

પત્ર વાંચતાંજ મુખ્યસાગર સૈક તો ધણાજ હર્ષમાં આવ્યા. ને તેજ વખતે પોતાના ગુપ્તસ્થાને જગૃત કરી સુરંગ ખોદનાર કારીગરને બોલાવી કહ્યું કે! કોઈ ન જાણે તેમ રાત્રીના સમયમાં જેમ બને તેમ તાકીદથી આપણા ઘર આગળથી રાજપુત્ર કામસેનના એક ડાંડીયાં મહેલના સાતમા માળ સુધી સુરંગ ખોદવાની છે માટે તરત ખોદી તૈયાર કરાવે.

કારીગરે આ સાંભળી તરતજ દરરોજ રાત્રીના ભાગમાં સુરંગ ખોદવાનું કામ શરૂ કર્યું. ને એક માસનો અદર તૈયાર કરી એકડાંડીયા મહેલના સાતમે માળે ખારણું મુકી શેઠને કહ્યું કે સુરંગ તૈયાર થઈ ગઈ. શેઠે આ વાત સાંભળી ખરચના પૈસા તેના કહેવા પમાણે મુકવી ઉપરાંત ઇનામ આપી રાજી કરી વિદાય કર્યો.

હવે સુરંગવાટે થઈ સુમતિ પોતાના ઘર આગળ આવી પોતાના પતિના વિયોગરૂપી દુઃખથી મુક્ત થઈ ધણાં હર્ષનાં આત્રેશમાં આવી બેઠી નમસ્કાર કરી કહેવા લાગી કે, હે પ્રીયપતિ હું જેમણુનો વેશ લઈ અનાચારપણે પોતાની દુષ્ટ બુદ્ધિના પ્રભાવથી રાજ્યનીતિનું ઉત્સંધન કરી પ્રજાને પાલન કરવાનું જે મુખ્ય કૃતવ્ય તે જુલ્હી જઈ સ્વછંદ પણે અનંગ રંગમાં ફસાઈ પડી જમતમાં નિંદનીક થવાના અધટીત પગલાં ભરવા તૈયાર થયેલ રાજપુત્રને સહ્યોધરૂપી બાણના પ્રહારે કરી તેનાં દુરંગુણોનો નાશ કરી આ બવમાને પરબરમાં સુખી થાય તેમ કર' તોજ માફ' નામ સુમતિ. એમ કહી જેમણુનો વેશ લઈ દિવસની દરસેજ ગામમાં ફરવા લાગી. ને ઠેકાણે ઠેકાણે સ્ત્રી પુરુષે સ્થિતિજનક વાતોવાનો અતિ અમુલ્ય ઉપદેશ આપવો શરૂ કર્યો.

સાવણી.

શુદ્ધ પતિવ્રતા હોય નારી તે, નિજ નાથને ઇશ મહે; શુ. ૧
 પરમ મદિરમાં પગ નહીં મુકે, મહીનપણાને સથ હશે. શુ. ૨
 જશ મળવાને ખેટા દંભો, સંપત્તિનો નહિ નાશ કરે;
 પ્રીત કરે નહીં પરતર સાથે, મુખ જુએ નહીં તે નજરે. શુ. ૩
 શુદ્ધ નીતિના ગ્રંથ વાચીને, ઉત્તમ કાર્યો આદરશે;
 પ્રેમ સહિત તે પુણ્ય ઇચ્છીને, સત્ય ધર્મમા કુશળ થશે. શુ. ૪
 મુખથી મીઠા વચન વદીને, પતિનું મન રંજન કરશે;
 સ્ત્રીમંડળમા તે શોભાશે, સતી નારીમા તે ઠરશે. શુ. ૫

શારદુલપિક્કડી છંદ.

પાળે શીંગ સદાય જે સુખ મધ, સ્નેહે કરી સર્વથા;
 બોલે બોલ મધુર જે પતિપ્રતી, તેમા નહીં અન્યાયથા,
 સ્વામીથી પગ એક જે ગુણવતી, કદી પણ જુદી ના થશે;
 તે રામાપદ શ્રેષ્ઠ જે સતીપણ, સસાર માહી પામશે.

આવે તેનો સંસારમા તેમજ પરભવમા સુખ આપનાર ને દુઃ
 બોધનો નાશ કરનાર અમુલ્ય સુબોધક ઉપદેશ સામળી ધણી
 પુરવો તેના રામી થઇ બત્તીવંત થયા, જેથી જોગણી આપા શ-
 હેરમા પ્રખ્યાતી થઇ તે પ્રસરાતા પ્રસરતા મહારાજ ધર્મસેનના જ-
 ણુવામા આવી. તેથી મહારાજએ તે જોગણીને પોતાની રાજ્યકચેરી
 માં તેડાવી, તથા તે જોગણીને ભાવતુ હતુ ને વેદે બતાવ્યુ તેમજ
 જમાસું ખાતાં સાકરનો ગાગડો મુખમાં આવ્યો. તે વાક્ય અનુસારે
 જણાજ ઉમમ સાથે ઉલટબેર રાજ્યકચેરીમા ની.સંદેહપૂર્વે આવી.

એકલે રાજ પ્રમુખ સર્વ સમાજનોએ તેને નમસ્કાર કર્યાં ને રાજ્યએ પોતાનું અરજી આસન જોગણીને મેસવા આપી કહ્યું કે હે મહાન સતી ! આપના જ્ઞાનબળે અમૃતમય મધુર વચનોએ કરી સદાએ ધરપી ઉપદેશ આપી અમારા ઉપર ઉપકાર કરશે.

જોમણી—હે રાજેન્દ્ર ! આજ કાલમાં નીતીવાન નરવર તદન નીંદનીક કર્મ કરવા તત્પર થઇ આ સસારમા પોતાની શી શી ફરજો બજાવવાની છે તે લુચી જઈ પોતાની જીવાનીની મગરરીમાં બહેકી જઈ બ્યભીચારના અનાચારમા ગુથાઇ પોતે કુખે છે ને બીજાને પણ કુખાવે છે તેથી આ સસારમા નીંદાને પાત્ર થઇ ધરના ગુન્હેગાર બને છે.

પરત્તીમાં લુગ્ધ થતાર નરવર નરક નીગોદમા છેદન ભેદનાદિ અમુલ્ય દુ.ખના ભોક્તા બને છે. જીઓ-રાક્ષસેન્દ્ર રાવણ મહાન બ-લીષ્ટ કે જેની રાજ્યકલ્પિમા એનાલીશલાખ હય મળ હતા, જેની સેવામાં નીરંતર સોગહજનર ભુપતિઓ હાજર રહી હુકમ ઉઠાવતા. વળી જેને બત્રીશહજન રત્તીઓ હતી છતાં કામાધ બની સતી સીનાનું હરણુ કર્યું તેજ કારણથી એવા મહંત બગવાન. ત્રણે જગતમાં કં-ટકેથર કહેવાનો, એવો બળીયો પણ પરત્તી હરણુ કરવાથી મરણુ પામી નરકનો ભોક્તા થયો, વળી માણુલાખ માગવાનો સ્વામી મુ-જરાજ મૃણુલવતી દાસીમા લુગ્ધ થવાથી ઘેર ઘેર બીક્ષા માગતો બની અંતે શુળીએ ચડ્યો. કીચક દ્રૌપદી ઉપર મોહીત થવાથી બી મસેને તેને દેવાલયના સ્થબ નીચે ચાંપી ખુરે હવ'લે મરણુની દશાએ પહોંચાડ્યો. કાળીસુરીની બેન સરસ્વતી સાધવીનું ગર્ધભોવ રાજ્ય હરણુ કરી ગયો હતો, તેથી કાળીસુરીએ તેનું મસ્તક ધડથા જીડું કરી પોતાની બેનને પાછી વાળી હતી. હે વૃષ્ટિ ! બ્યભીચારી પુરુષ

ખતીબલ કુલસ આશક ઠેકાણે ઠેકાણે હાલ, હાલ થાય છે તેનું ક્યાંય
પાપણ થતું નથી. તેમજ તેનો કોઇ વીશ્વાસ કરતું નથી તેથી અ-
ચડતો કુટાલો બટક્યા કરે છે અને ધોર નરક ગતીના દુઃખનો
ભોગવનારો થાય છે.

અગ્નીચારીનાં વપ, જપ, ઘનાદીક બધાં ફાકટ જાય છે. જે
પુરુષ પરસ્ત્રીથી દુર રહેનારો હોય છે તેજ પુરુષ આ દુનિયામાં ન-
રસીક કહેવાય છે.

જે પુરુષ પરમચીના પર સ્નેહ કરવા તેવાર થાય છે તેની
પક્ષરેખા જુસાઇ જાય છે ને પોતાના સ્વચ્છ આત્માને જ્યુતાં છતાં
ધુડધી મઝીન કરે છે ને ડમલે ડગલે નીચું પાલવાનું વેરી લે છે.

ઇંદ્રવિજય છંદ.

નારીકી ખાસ કરે નર મુરખ, પુગે ન આશ નીરાશ થવાનો;
દીર્ઘ નીશ્વાસ મુકે મુખથી, સુખથી ન સુવે કહુછું સત્ય માનો.
આખે દીલે અખી સળગે, વળગે નહિ ધર્મમા છવ પોતાનો,
એક સાર અટવાઇ મરે પણ, પાવૈયાને ચઢે નહિ પાનો ૧
કામની કુતરી બેહુ બરાબર, રીઝે તો ચાટે ને ખીજે તો કાટે,
કામની બેખડ તુલ્ય બની, જથ કીર્તિ મુખ સંપત્તિને કાટે;
કામિની સાપીણી પાપીણી તાપીણી, પોષકને પણ નાખે ક્યાકાટે,
સમર્થ છે ખોડીદાસ કહે નર, એહની આગળ કોઇ ન ખાટે. ૨
ક્ષીણ રસે ક્ષીણમાહી તુસે, વળી ક્ષણ હસે ક્ષણમાંહી રડે છે,
ક્ષણ કરે દીનતા વનીતા વળી, ક્ષણમા સીંહણ સાથ લાડે છે;
ક્ષણમાં દાસી થઇ ચરણે નમે, ક્ષણમાં ફાંસી નાખી દરડે છે,
નારી ચરીત્રનો ખાર નથી, ખોડીદાસ કહે મુંઠ પામી પડે છે.

બળીયાર કુટ્ટાથી આ બલમાં તેમજ પરમવમાં મહાન સંકટને
પાત્ર થવું પડે છે. વળી એ કાષ્ઠની નથી, તેમજ ક્ષીયરીમનો પાર
કાષ્ઠ પામ્યો નથી.

જુઓ-સુરીકાંતમાં પતીને ઝેર દહ મારી નાખ્યો. મુલ્યુએ
રત્નરૂપી પુત્ર બહાદુરને મારી નાખવા સામનાં કર બસાવી તેમાં
પુત્રને પુરી સ્વહસ્તે આગ લગાડી. જીતશત્રુરાજ્યે પોતાની રાણીને
મુજલ્લું લોહી પાતું તેમજ છતીનું માંસ ખવરાવ્યું, છતી પલુ તે-
હીએ તેને દરીઆમાં ફેંકી દીધો હતો. હે નરેન્દ્ર ! એ કઠોરમનની
ને કનીષ્ઠ છે; કોડ પ્રકાર કરીએ તોપણ તે આપણી થતીજ નથી.
તો પછી દુરમતીયાં લઈ જનારી એ તેના ઉપર સ્નેહ કરવો તે શું
કામનો ! ખર કંઈજ નહીં. માટે બળીયારથી દુર રહી શીયળવૃત્ત
પ્રાણી સંસારના મુખે ભોગવી પરમવમાં પલુ સુખના ભોક્તા બને.

શીયળના પ્રભાવથી સીંહ, હાથી, શત્રુ, જળ, અગ્ની, રોમ, ચોર,
ચક્ષુક્ષય એ સર્વને નાશ થઈ બનોવાછીત ફળની પ્રાપ્તિ થાય છે.

શીયળના પ્રભાવથી કેવળ કમળાને વરી મોક્ષનાં સાધનાં મુ-
ખોની પકતી પમાય છે.

દોહરા,

શીળ સુમધે શોભવો, સોના સંમ નિજ કાય;

શીવવર સુખ વસ્ત્ર તણે, ઉત્તમ એહ ઉપાય.

જળમાં જશે વાઘે ધણે, પ્રામે જતમાં માન;

સુખ સુસંપત્તિ સાંપડે, શીળ પરમે શુભચાત.

શોભે સમ પરનાર છે, કષ્ટ તણી દાતાર;

૪૫૮ દરી જીવને હણે, ચેતી તેજ તથા પ્યાર. ૪
 મેવચના ઘાટા સમે, જરી કષ્ટ કરનાર;
 દુઃખ પામી સંસારમાં, જશે નરક મોઝાર. ૪
 હેમ હીરા માણક જડયા, વઆભુષણ સાર;
 શીળ આભુષણ વીનાં, વ્યર્થ ગણો નરનાર. ૫
 શીલ ગુલાબ કઠે ધરી, મુગધ લ્યો શતવાર;
 દુષ્ટ જરીને જાણજો, નરક તણી દાતાર. ૬
 શીળ વીનાના માનવી, વળી નાસ્તિક મતિવાન;
 મૃત્યાશાક્ષી પુરનાર તણુ, પામે નરકે માન ૭

વળી-શીળ કુળના આભરણુ સમાન છે, શીળ તેજ ઉત્તમ રૂપ
 છે, શીળ તેજ પાંડિત્ય છે, અને શીળ તેજ નીરૂપમ ધર્મ છે; પ્રા-
 જ્ઞીઓને શીળ કુળનો ઉદય કરનાર, સરીરને ભુષણરૂપ વિપત્તિ ને
 ભયનો હરનાર, દુર્ગતી ને દુઃખોનો નાશ કરી સ્વર્ગનું સુખ આપનાર છે.
 નીર્મળ શીળ કુળની મહીનનાનો નાશ કરે છે, મહા પાપરૂપ
 કાદવનો દોષ કરી પુણ્યની વૃદ્ધિ કરનાર છે. દેવ સમૂહને શીળ નમાવે
 છે તેમજ ભય કર ઉપદ્રવનો મુળમાંથી નાશ કરે છે.

દાહરો.

શીળ દેવ સામિધ્યકર, શીળ દુઃખ હરનાર;
 શીળ મોક્ષના માર્ગનાં, દાર ખુલાં કરનાર.

શીળના આરાધક અનેક જીવો સંસારબંધનો છુટા છે. છુટે
 છે, તેમજ ભવીષ્યકાળમાં છુટશે. જુઓ-ત્રીપાગનરેંદ્ર કોઠ રહિત ચર્મ
 અપાર રમ્બહિના ભોક્તા થયા, સુદર્શનચેકને શુળાને ઠેકાણે સીધાસન

યશુ, જંબુકુમાર વ્યાધ્યાવસ્થામાંજ મોક્ષપદ પામ્યા; મેઘકુમાર, સ્વર્ણ
ભદ્ર, મલીનાયજી, અક્ષયસુખને પ્રાપ્ત થયા. નારદમુની શીયળના પ્ર-
ભાવથીજ તર્યા તેમજ વજ્રસ્વમી, સુકોશસત્કથો વગેરે અનેક પુરુષો
શીયળના પ્રભાવથીજ તર્યા.

મીતાજીનું કલંક પણ શીયળના પ્રભાવથીજ ઉતર્યું તે અગ્ની
કુંડમાં જળ પ્રવાહ થયા, સુભદ્રાએ ચંપાના દાર ઉઘાડયા, શીમવંતીને
મારવા ઘડામાં પનગ રાખ્યો, છતાં પનગ શીટી પુષ્પની માળા થઇ,
તે પણ શીયળનોજ પ્રભાવ. શંખરાજએ કલાવતી રાણીનાં કંકણ
ઉપરથી શંકા લાવી તેના હાથ કપાવી, કુશીન્નણીનું કલંક આપી
વનમાં મોકલી આપી છતાં તેના કર નવપત્રવ કમળ સમાન થયા.
અને જડમુગથી કલંક રહીત થઇ. તે પણ શીયળનો મહાત્મય. વગેરે
શાસ્ત્રોક્ત અનેક દર્શાવે છે માટેજ સ્ત્રી પુરુષનું ખરું ભુવણ શીયળ
(બ્રહ્મચર્ય) જ છે. ભવોદધિ પાર ઉતરવા શીયળ પ્રહવણ સમાન છે.

ધર્મસેન—હે મહંતા! જ્ઞાનવત યોગીશ્વરી આપનો આ અમોઘ
સુખોધ સાર્વજનિક રીતે આ સંસારમા પણ સુખદાઇ થઇ પરભવમાં
અગાધ સુખોની પ્રાપ્તિને કરાવનારો જાણી મારા અત કરણમાં મારી
રાખ્યરાણીઓ તેમજ સકળ પ્રજાની સ્ત્રીઓને આપના સદોપદેશથી
અમૃતનું પાન કરાવવાની ઉત્કંઠા થએલી છે તો મારી ઉમેદ પાર પાડશો.

જેગણી—હે રાજેન્દ્ર! સદૃશુણી જેગણીઓનું ભવ્ય અભવ્ય
જીવેને કૃત્ય કરતા અટકાવવાને ખાતર ને સતકર્મ કરવા ઉત્સુક
કરવા નીમીત્તે સાર્વજનિક ધર્મોપદેશ આપવાએજ તેનું મુખ્ય કૃત્યવત્.

ધર્મસેનરાજાએ આવાં ઉત્તમ પ્રકારના જેગણીના વચણો સાં-
ભળતાંજ રૂંદ પોતાના શહેરમાં પડહ વજડાવ્યો કે સર્વ પ્રજાએ

પોતાના સહકૃદુળ સહીત રાજ્યકચેરીમાં મહંત જોગીજીના સર્વ પ્ર-
કારનાં દુઃખોથી મુક્ત કરી અત્યંત સુખ આપનારાં વચ્ચેનાં પાન
કરવા સાર સર્વ કામ પડતાં મુકી આવવું, જે કામ આવ્યા અમુક
વખતમાં કુકમતું અપમાન કરી નહીં આવે તે રાજ્યનો મુન્હેમાર મણારો.

આવી રીતનો આમદવાળો પડહ સાંભગતાંજ સઠળ પ્રજા રાજ
કચેરીએ પોતાના સહકૃદુળ સહીત રાજ્યકચેરીમાં આવી ગોઠવેલ બે-
હક પ્રમાણે સ્ત્રીઓ સ્ત્રીવર્ગમાં ને પુરૂષો પુરૂષવર્ગમાં બેસી જોગીજીના
વચ્ચેનાં શ્રવણ કરવા તત્પર થઈ રહ્યાં રાજ્ય રાણીઓ પણ પોતપોતાની
દાસીઓના પરિવાર સહીત આવી ગોઠવેલ બેહકમાં ખીરાજમાન થયાં.

આ પ્રમાણે અગણીત સ્ત્રી પુરૂષોથી બરપુર સભા બીરખી જો-
ગીજી તો ધણીજ આનંદ પામી પોતાના મન સાથે ચીંતવવા લાગી
કે હવે ધારણી ધારણા પાર પડશે. એ નિઃસંદેહ છે એમ વિચારી
અર્થતા ધારણ કરી સભા સમક્ષ ઉભી થઈ.

જોગજીનો સહબોધ.

હે સમાજન સ્ત્રી પુરૂષો! હું સ્ત્રીઓએ આ સંસારમાં રહી આ
પ્રમાણે વર્તવું જોઈએ તે કહું છું;—હરેક સ્ત્રીએ નીર્ભંગપણે પતિવ્રતા
ધર્મ જાળવે એજ તેનું મુખ્ય કર્તવ્ય છે ને તેથીજ આ સંસારમાં
સુખ પામી પરબવમા અત્યંત સુખની ભોક્તા થશે. જુઓ, પુસલુ-
માં કહ્યું છે કે;—

સ્ત્રીર્ધર્મર્ત્વચ્ચઃ કાર્યમેષવર્મઃ પરઃ સ્ત્રિયઃ

આશુદેઃ સંપત્તીદયો હિ મહાપાતક દૂષિતઃ ॥૧૧॥

ધર્મ-ઓએ પોતપોતાના સ્વામીનું વચન માનવું એજ તેઓનો મોટો ધર્મ છે કારણ એ ધર્મ પાળવાથી સ્વર્ગ નિવાસ ફળની પ્રાપ્તિ થાય છે. કદાપી સ્વામીને મહા પાતક લા-યું હોય તો જ્યાં સુધી તે સ્વામી શુદ્ધ થાય ત્યાં સુધી તે પ્રતીક્ષા કરવી એટલે તે શુદ્ધ થવારે થાય કે હું તેની સેવા કરું એવી સ્ત્રીએ ઇચ્છા રાખવી.

વળી બ્રહ્મવૈવર્ત પુરાણના કૃષ્ણ જન્મખંડમાં પણ કહ્યું છે કે- હે નંદજી તમે ઐતિહાસિક સ્ત્રીના ધર્મ સાંભળો. નીત્ય ઉત્સાહથી પતિનું ચરણામૃત લેવું, ભક્તિભાવે કરી સ્વામીએ ભોજન કર્યા પછી તેની આશ્રમે સ્ત્રીએ જમવું; વૃત, તપ, દેવપૂજા, એ કરતાં જો સ્વામી ની સેવામાં અંતરાય પડે તો વૃતાદિક ન કરવા ને સ્વામીની આજ્ઞાને અનુસરી વરતવું; જ્યેષ્ઠ દરિને સ્વામી પ્રસન્ન થાય તે કરવું, નાસ-ચણના ધ્યાન સંસ્થા પોતાના સ્વામીનું ધ્યાન કરવું માટે હે બહેનો ! અન્ય પુરૂષની સાથે સ્નેહ જોડી તમારી અમુચ્ચ આખર એક દોડીની કીમતની કરી જગતમાં નીંદાને પાત્ર થશો નહીં.

પરપુરૂષો પ્રથમ અગાધ પ્રેમ બતાવી પાર વગરના પૈસા ખરચી આપણને ફંદમા ફસાવવા તત્પર થઈ બહુ ઉપાયો આદરે છે. જો કે આપણે માલો દષ્ટએ, ડુંકારા કરીએ, લાતો મારીએ, ન કરવાનાં કામો કરવાનું કહીએ તોપણ તેઓ પોતાનો ખુરો હેતુ પાર પાડવા સત્રજી સફળ કરી લે છે, એટલુંજ નહિ પણ રોસ ન ચડાવતા ઉલટા હસી વધારે પ્રેમ બતાવે છે તેથી આપણે તેનો સાચો પ્રેમ જાણી તેની પ્રત્યજ્ઞામાં વધારે ફસાઈ ફાસલાઈ જઈએ છીએ. માટે મારી બહાલી બેતો ! એવા પરપુરૂષના બનાવટી પ્રેમમાં લોભ ન પામતાં પોતાની કુળમર્યાદાને સાચવી જિંદગી પવિત્ર પતિવ્રત ધર્મથી વરતી હિલચાલને અજાણવા વિદ્યમાન થવું એ આપણું મુખ્ય કર્તવ્ય છે.

પરનરની પ્રીતીનો રંગ ચિત્તને ચેટક કરનાર પણ પતંગીયા
 રંગ સમાન છે અને પોતાના પતિના પ્રેમનો રંગ ચોળ મજબૂતના જેવો
 છે, પરનરની આશાજળ જાઝવાના નીર જેવી છે અને વરેલા વરની
 આશા મીઠા જળથી ભરેલા સૂદર સગેવર જેવી છે. પરપુરુષનો પ્યાર
 ચોથના ચંદ્રમાની માફક ચારધડીની આદની સમાન છે ને પતિનો
 પ્યાર પૂર્ણિમાના ચંદ્ર જેવો ચાર પહોરની પુર્ણ રાત્રીનીચાંદની સમાન
 જડગી પર્યંત કાયમ રહેનારો છે. માટે બહાલી વિરેકી બહેનો અને
 ખચારીઓ પરનરરૂપ ખરને ન બહોરી લેતા પોતાનો પતિવ્રત ધર્મ દ-
 વાથી પાળી સંસારના સુખો ભોગવી પરબવમા પણ અગાધ સુખના
 ભોગવનારા થાઓ.

હવે હે મહેન્દ્ર ! સાબળો-સાહસ કામ કરવાથી દરેક સ્ત્રી પુરુષ
 માં હર્ષનો નાશ થાય છે માટે કાર્યકાર્યનો સંપૂર્ણ વિચાર કર્યા શીવાય
 કાંઈ પણ કાર્ય કરવા એકદમ ઉતાવળા થઈ જવું નહિ; આપ જેવા
 જાણ પરાંપકારી પરદુષ્ખભંજન, રાજ્યનીતીમાં નીપુણ રાજના હુ-
 નીમાં રહી વરતનારા સ્ત્રી પુરુષો દુષ્ટ ને દુર્ગતીમાં લઈ જનારા આ-
 ચારણો કરવામાં પ્રવર્તે એ કેવું અયોગ્ય તેમજ આપની રાજ્યનીતિને
 નોવનારું ગણાય. વળી રાજ્યો તો પરનારી સહોદરપણાના બીરદક
 છે છતાં આપ જેવા શ્રેષ્ઠ પુરુષાર્થ પ્રદાશીત રાજનના કુળવાન
 ત્રોજ ઉનમાદથી સ્વછંદપણે પ્રજા પ્રત્યે દુષ્ટ કર્મ કરવા તત્પર
 નો પછી પ્રજાવર્ગના સ્ત્રી પુરુષો કુટુંબ કરે તેમાં નવાઈ શું !
 છે “યથા રાજ તથા પ્રજા” માટે તમારું ક્ષત્રીપણાનું મુખ્ય
 સદાચારમાં રહી પોતાના સુકૃત્યરૂપી છત્રની છાયા નીચે
 પણ સદાચારમાં પ્રવર્તાવી તેનું સરક્ષણ કરવું, એ રાજ્ય

નીતિનો પ્રથમ પાયો છે છતાં આપ જેવા પ્રતાપી રાજાના રાજપુત્રો જેવા અનાચારનું સેવન કરે. ને આપ તેને તેવા દુરાચારી કૃત્યો કરતાં જે ન અટકાવો તો તે પાપના ભોક્તા આપજા કરો. એમાં કાંઈ નવાઈ જેવું નથી.

ધર્મસેન—અરે! શું રાજપુત્ર! એવાં અકૃત્યોમાં પ્રવર્તે છે? ના ના, તેમ હોયજ નહિ. આપ સત્યવંત થઈ આવું અશુભ દેશ બેસો છો? રાજપુત્ર તો શું પણ મારા પ્રજાવર્ગમાં કાંઈ અનીતીનું પગલું ભરે તો હું તેને પુરણ શીક્ષાએ પહોંચાડું.

જેગણી—હે મહિપતિ! મારા વચનો ખોટાં હોયજ નહીં તે હકીકત આપના જાણવામાં ન આવી હોય ને હવે જો તે જાણવાની ઇચ્છા થઈ હોય તો આજ સુધી તેનાં કરેલાં કૃત્યોના ગુન્હાની તેને બક્ષીસ આપો તો મારા જાણવામાં આવેલી ખીનાથી આપને માહિતગાર કરું.

ધર્મસેન—આપના માન્ય ખાતર હું તેવા કુકૃત્યોના કરનારને એક વાર માફી આપીશ માટે મને આપના જાણવામાં આવેલ વાતથી વાકેફગાર કરશો.

જેગણી—હે પ્રજાનું પાલણ કરનાર ધર્મસેન નૃપતિ! વધારેશું કહું. આપનોજ સ્વપુત્ર કામસેન કનીષ્ઠ વ્યભીચાર રૂપી કૃત્ય કરવા પ્રજાની પ્રજા દીકરીઓ પ્રત્યે આજ ધણો વખત થયાં ઉન્માદપણે વર્તે છે તો પછી ખીજા વરતે તેમાં શું નવાઈ! પ્રજાવર્ગ આપના ભક્ષી આપ હજુર કહી શકતી નથી. પણ મારે તો આપને નિશ્ચયપણે નિવેદન કર્યા શીવાય આપના રાજપુત્રના દુષ્ટ પંજામાંથી મુક્ત પ્રવાનો બીજાં એકે રૂપે નગોનો તેથી તેમજ મદ્યપ્રેમથી વચોળા પડ્યા

હરી આપનો રાજપુત્રને ભવોભવના દુઃખમાંથી મુક્ત કરવા આરે મારે જોગણનો વેશ લેવો પડેલો છે.

હે રાજન ! હું જોગણ નથી, પણ આ શહેરના ગુણસાગરોઈની ક્ષુભતિ નામની પતિવ્રતા ધર્મને ધારણ કરનારી સતી સ્ત્રી છું. હું એક દિવસ મારી સાહેલીઓ સાથે દેવમંદીરે દર્શન કરવા ગઈ હતી, ત્યાં રમતામાં આપનો દુષ્ટમતિનો પુત્ર નીચળ્યો ને મારા રૂપ ગુણમાં કાનાં જ બની મને એકદમ ઓચીતી પોતાની ગાડીમાં ઉપાડી લઈ પોતાના એકાડીયા મહેલમાં લઈ ગયો ને ત્યાં મને અનેક તરેહના કષ્ટો આપવા લાગ્યો તે બધાં મેં ધૈર્યતા પકડી સહન કર્યાં ને મેં ધાણીજી રીતે તેને સમજાવ્યો પણ તે લપટ કોઈ પણ પ્રકારે સમજ્યો નહીં તેથી મારે સ્ત્રી સ્વરૂપની કળા કરી આ પ્રમાણે જોગણનો વેશ ધારણ કરી સભા સમક્ષ આવી જાહેર કરવાનું જરૂર પડ્યું છે તો હે મહારાજ ! આપ તો માગ પીના તુલ્ય છો માટે આપ પ્રત્યે મારાથી કોઈ પણ જાતનો અવીનય થયો હોય તો ક્ષમા કરશો.

ધર્મસેન—અરે શુ ! પુત્ર દપુત્ર નીવડ્યો ! મારા કલક રહીત ઉજ્જવળ કુળને મશીનો ચાડ્યાં દરી કલકીત કરવા તૈયાર થયો. જા, જા હુર્યા ! નિર્લજ ! તું મારા કામનોજ નથી. અરેરે, તેં મારી પંકાતી રાજ્યનીતી ઉપર આવાં દુષ્ટ આચરણોનાં પગલાં ભરી પાણી ફેરવી દીધું. જા અહીંથી નીકળ, હવે ઝાઝીવાર તારાં કાળું મોઢું મને બતાવ નહીં ખરેખર તારો ધાતજ કરવો જોઈએ છીએ કેમકે તેં આવી મહાન શીલવત સ્ત્રી ઉપર દુષ્ટ પ્રયત્નોનો ઉપયોગ કરી દુષ્ટીત કરી. તોપણ હે કુમતિ ! તેણે તો તારા પ્રત્યેના અવગુણોનું અનુકરણ મનની અંદર ન લાવતાં અવગુણને બહારે શુભ, કરી ઉ-

પકાર કર્યો. ધન્ય છે એ મહાસતીને કે તારા કરેલ ગુન્હાની શીક્ષા ન આપતાં માફી કરવાનું મારા પાસેથી પહેલાંજ વચન લીધેલું છે” એટલે લાચાર થઇ તને હું એક વખતને માટે માફી આપી મંછપણ પ્રકારની શિક્ષા આપતો નથી પણ હવે પછી આવો દુરાચાર કરતા મેં સાંભળ્યું કે જંચુ તો તારો ધાત કરવામા જરાએ વીત્રળ નહી કરે માટે યાદ રાખજો. આજથી તારાં નઠારાં કૃત્યોને છોડી સદાચરણમા ચાલી તારી ચાલ સુધારીશ તોજ તને રાજ્યનો ગાદીનો વારસ ઠરાવીશ.

કામસેન-હે સદ્ગુણી સ્ત્રી મેં આપના પ્રત્યે મારો કનીષ્ઠ ભુદ્ધી ના પ્રયત્નો કરી બહુ કષ્ટ આપી દુહવ્યા છતા પણ હું મુદ્ધમતિ ઉપર દરજી કરી હિત વચનોના પ્રહારે કરી મારી કુમતિને કાપી સન્માર્ગ મા લાવી અધોર નર્કનીઓદના અસહ્ય દુઃખોમા પડતો બચાવ્યો ધન્ય આપની સદ્મુદ્ધિને ? આજથી તમે મારો બગ્ની થયાં છો માટે હે બેન ! આપ પ્રત્યે કરેલા મારા સંઘળા અપરાધોની મને ક્ષમા આપશો.

સુમતિએ આવી અદભૂત સ્ત્રી ચરીત્રરૂપી ચાતુર્ય કળા કૌશલ્ય ની પ્રબળતાએ કરી પોતાનું શીયલવૃત્ત અખંડીતપણે અસહ્ય સંકટ સહન કરીને પણ ધર્મતા માથે દ્રઢતા રાખી સાચવ્યું જાણી મહારાજ ધર્મસેન, તેમજ પ્રજાવર્ગનાં સ્ત્રી પુરૂષો એકી અવાજે સુમતિને ધન્ય વાદ આપી સુમધી પુણ્યોએ કરી વધાવી લીધાં એટલુંજ નહીં પણ તેના સદ્ગુણ રૂપી શીક્ષાથી પ્રતિબોધ પામી સ્ત્રી પુરૂષોએ શીયલવૃત્ત ધારણ કરવાના નીયમ મંહણ કર્યા.

ધર્મસેન રાજ્યએ આનદથી સુમતિને ધણુંજ વઆણુપણ તેમજ ધન દોલત આપી. પોતાની પુત્રી તુલ્ય સાસરવાસો કરી શોભે સહુ-મારથી શુણુગારી માનતે વાનતે ક્યારીએથી તેમને ઘેર મોકલાવી.

ગુણસાગર પશુ સત્યવંત, સમતાવાન, ડહો, ને સદ્ગુણી હો-
વાથી ધર્મસેન મહેદ્રે પોતાના મુખ્ય મંત્રીધરની પદવીએ સ્થાપ્યો.

મારી બહાલી બહેનો ને પ્રીય સહોદરો ! જોશું ! સુમતિએ પો-
તાના મહત્ત સદ્ગુણોએ કરી કુમતિને કાપી રાજપુત્રને સદા ચરણમાં
પ્રવર્તાવી પોતાનું શીલ અખંડપણે સાચવી અત્યંત પ્રખ્યાતી પામી
સ સારના સુખવિલાસ ભોગવી પરભવમાં પણ સ્વર્ગના સુખની ભોક્તા
બની તે હે ! પ્રીય બહેનો ને સહોદરો ! આપ તેવા દુષ્ટને નીંદનીક
અનાચારોથી દુર રહી સદાચરણમાં ચાલી સંસારમાં સુખ ભોગવી પર-
ભવમાં પણ સુખના ભોક્તા થશો. છતિ.

સમાપ્ત.

સાર્વજનિક હિતેચ્છુ કંપની.

જાહેર ખબર.

કીસમત અજમાવી ખરીદા ને અમુલ્ય લાભ મેળવો.

નાનું મોટું ઇનામ તો મળશે.

અમારું અમુલ્ય રત્ન સંગ્રહનું પુસ્તક ખરીદનારને અમુલ્ય ઇનામનો લાભ મળશે પુસ્તકની કીમત આઠ આના રાખી છે.

૧ આઠ આના આપી પુસ્તક ખરીદનારને એક ટીકીટ મફત આપવામાં આવશે

૨ દશ નકલ રાખનારને એક નકલ કમીશન બદલ ભેટ આપવો મા આવે છે.

૩ એજંટો શાશ્વત અને સફળતાથી ને ખતીયાની જરૂર છે. કમીશન શેકડે દશ ટકા આપવામાં આવશે. વધારે ખુલાસો પત્ર બ્યવહારથી કરવો.

૪ નીચેનાં ઇનામો તા. ૧-૬-૦૬ ના રોજ મળશે પણ જો આ મારી એક લાખ બુકો નહીં ખપી હોય તો બીજી મુદત નિમવામાં આવશે જેના ખબર મુંબઈ, કાઠિયાવાડ, ને ગુજરાતી સમાચારમાં આવશે.

અપવાદ—તે મુદતની અંદર જો એક લાખ બુકો નહીં ખપી હોય તોપણ અમારી ૧૬ બુકો ખપી જવાથી તે મુદતે અરધી અરધ વીભાગની કીમતે ઇનામોની વેચણી કરી આપવામાં આવશે. બાકી રહેલ અરધ વીભાગની કીમતના ઇનામો અરધી રહેલ બુકો ખપી ગયેથી તે મુદતે વેચણી કરી આપવામાં આવશે.

ધનામો.

૧ ૭૪૩૪ હીરા માણેકનો હેમનો હાર	૬૨	૧૬ હેમની માટેડી	૧૦૭
૩ પીઆ ૨૧૦૦ નો	૧	૧૭ હેમની વોટી	૫૦૦
૨ કીનખાખની સાડી	૨	૧૮ રૂપાના અછેડા	૧૦૦
૩ મેથી બાતની હેમની સાંકળી		૧૯ ફેનસી છત્રોઓ	૧૦૫
(દરેક ગ. ૧૦)	૩	૨૦ હેમના બટન	૧૨૫
૪ રેશમી પાખડી	૧૦	૨૧ હેમના કરડા	૧૨૧
૫ હેમની પોચી	૩	૨૨ રૂપાના છડા	૧૦
૬ મોહનમાળા હેમની (દરેક ગ. ૫)	૫	૨૩ રૂપાની માટેડી	૧૦૦૦
૭ કાંટે બાંધવાની ધડીવાલ	૫૦	૨૪ કોપરગરાસનાચમચ (ફે)	૨૦૦૦૦
૮ રેશમી પીતામર	૧૦	૨૫ રૂપાની વોટી (નકસી)	૧૫૦૦
૯ પીતળની ભોટી (શીયેહી)	૧૦૦	૨૬ કાચના ગ્લાસ (ફેન્સી)	૧૦૦૦
૧૦ હેમના કડાં હાથના	૧૦	૨૭ ચીનાઇ ફેન્સી અડાળી	૪૦૦૦૦
૧૧ કેડના કાંદોરા રૂપાના	૬૦	૨૮ ફેન્સી રૂમાલ	૨૫૦૦૦
૧૨ જરમનના મોટા ચાળ	૩૦	૨૯ દર્પણ ફેન્સી	૧૦૦૦૦
૧૩ ખીરસા ધડીયાગ	૧૦૦		
૧૪ રૂપાના ધેવર	૨૫		૧૦૦૦૦
૧૫ રૂપાના સાદા	૩૦		૦

ઉપરના ધનામો ઉપર બખ્યા પ્રમાણે મુદતમાં નીળપક્ષપાતપણે,
ન્યાયથી અને દીર્ઘદૃષ્ટિથી શહેરના સારા નામાંકીત ગૃહસ્થો ને રાજ્ય
વમના અમલદારો સમક્ષ વહેંચવામાં આવશે.

જાહેર ખપ્પર.

નીચેના પુસ્તકો તૈયાર છે જોઈએતો મંગાવો બુજ ન
ખાફી રહેણી છે.

પુસ્તકોનાં નામ	કીંમત.
રહેનેમી રાબુલેનો સંવાદ	૦-૨-૦
જયચંદ્રજી સ્વામીનું સંક્ષીપ્ત જન્મ વૃતાંત	૦-૩-૦
અમુલ્ય રાત સંગ્રહ લેનારને ઇનામ મળશે	૦-૮-૦
સતીસુમતિ-કાપેકુમતિ	૦-૨-૦
મનહર સુંદરી	૦-૨-૦

છપાય છે.

કલાવંતી ૦-૩-૦^૧

જામનગર. } માસ્તર ઉકચંદ જેડાલાઈ
મોડાના ડાહ્યા. } મહેલા.

